

Ladislav Futtera

Obraz českého dávnověku v historiografii a krásné literatuře 19. století

Posudek vedoucí práce: doc. PhDr. Hana Šmahelová, CSc.

Tématem bakalářské práce vstoupil Ladislav Futtera na území, které není příliš navštěvované ani bohemisty, ani germanisty, ač na oba obory zde ještě čeká celá řada bílých míst. Obecně se dané téma týká fenoménu literárního/kulturního a částečně též státoporného soužití českého a německého etnika, které od konce 18. století formovaly především tendence nacionálně emancipační. Z hlediska tohoto rámcového vymezení lze Futterovu práci chápat jako úzkou, ale přesto dostatečně výmluvnou sondu do složitého procesu utváření národní identity prostřednictvím literatury, a to jak na straně českého, tak i německého etnika.

Předmětem výkladu jsou zde příběhy vyznačující počátky českých dějin zaznamenané v Hájkově kronice, jejichž ústřední postavou je kněžna Libuše. Hlavním cílem práce je prostřednictvím různých literárních ztvárnění zmíněné látky zachytit proměnu v pojetí historické fikce, a to jednak v linii koncepční a ideové (vlastenectví), jednak ve vývojových souvislostech poetiky literárních děl. K naplnění tohoto záměru postupuje autor systematicky, od vyčerpávající rekapitulace dosavadního stavu poznání daného tématu, přes vymezení historického rámce a metodologii, až k pojednání o jednotlivých dílech, které tvoří hlavní část práce. Její struktura je přehledná a uspořádaná tak, aby postihla tři souřadnice, v nichž se zhruba od konce 18. století začala rozvíjet česká literatura: 1) německá literatura mimo české teritorium, 2) literatura autorů žijících v Čechách (resp. v monarchii) píšících německy a - 3) díla autorů píšících česky resp. vyjadřujících svou tvorbou nacionálně zaměřené vlastenectví.

Východiskem Futterova výkladu, pokud jde o přehled německého zpracování látek z českého dávnověku, je studie Arnošta Krause *Stará literatura česká v německé literatuře* (1902). Těžiště této kdysi průkopnické práce spočívá v evidenci pramenů a v jejich vnějším popisu. Futtera se snaží tuto mez do jisté míry překročit tím, že sledovaná díla alespoň v náznaku porovnává a hlavně je vztahuje k obecnějšímu duchovnímu kontextu, v němž se profilyvaly podoby nacionalismu německého a českého. Pro tento přístup je důležitý zejména výklad Herderova vlivu (kapitola 2.2 - J. G. Herder čili Geburt der Nation), v němž autor mimo jiné prokazuje schopnost orientovat se na základě studia primární i sekundární literatury ve složité kulturněhistorické, historiografické a filozofické problematice. Za pouhou kompilaci nelze označit ani Futterovu práci s ostatní odbornou literaturou, která nezahrnuje pouze základní literárněhistorická kompendia, ale celou řadu monografických studií českých i cizojazyčných, převážně německých. Toto velmi kvalitní zázemí sekundární literatury slouží hlavně jako zdroj faktografických informací, nicméně pro jejich funkční využití je rozhodující autorova výborná znalost pramenů, jež zde tvoří především díla německých nebo německy píšících autorů (např. Musäus, Brentano, Gerle, Ebert, Grillparzer) a nechybí mezi nimi ani latinský spis Dobnerův. Různá zpracování látek o Libuši jsou přiblížena také citáty sledovaných děl, zatímco výklad se týká hlavně okolností jejich vzniku, názorového a uměleckého zaměření. Tímto lehce pozitivistickým přístupem, který je však otevřený i aspektům sémiotickým, se Futterovi podařilo přehledně a do značné míry také nově (viz například naznačené paralely k situaci Lužických Srbů) zmapovat jednu velice významnou a zároveň velice komplikovanou linii, probíhající literárním děním téměř po celé devatenácté

století. Její nejvýznamnější aspekty jsou připomenuty v přehledném, dobře formulovaném závěrečném shrnutí, v němž je také adekvátně položen důraz na mýtotvornou funkci historismu v české kultuře 19.století.

V celé práci je patrná autorova erudice dobře vyškoleného historika a germanisty, která významným způsobem přispěla i k bezpečné orientaci v problematice bohemistické (viz zejména kapitoly 4 a 5). Třebaže je přístup i k literárním dílům (v souladu se zadáním) převážně kulturně historický, podstatné však je, že zůstává otevřený reflexi souvisejících literárněhistorických a estetických fenoménů, jako je například otázka proměn ve vztazích mezi folklorem a umělou literaturou, osvícenských základů romantiky či historické tradice ohlasu pohádkových látek a narácí v próze a dramatech. Futtera se sice těmito otázkami hlouběji (teoreticky) nezabývá, nicméně díky faktografické konkretizaci a poučené reflexi je v rámci výkladu podnětným způsobem nasvěcuje.

Předložená práce nejenže splňuje, nýbrž i překračuje požadavky kladené na bakalářskou práci rovněž o stránce formální. Zvláště je třeba ocenit obrazovou přílohu, v níž jsou použity vyobrazení většinou z prvních vydání sledovaných německých děl a rovněž tak výstižná motta, která předznamenávají výklad jednotlivých kapitol. Ze všech výše uvedených důvodů lze práci jednoznačně ohodnotit jako výbornou.

Futterova bakalářská práce se v řadě ohledů vymyká standardnímu hodnocení studentských prací. V první řadě je třeba vzít v úvahu obtížné téma, které klade nároky na erudici bohemistickou, germanistickou a obecně historickou. K zvládnutí těchto nároků na vyspělé odborné úrovni přispěl nejen studentův talent, ale zejména jeho široký horizont znalostí a schopnost formulovat osvojené poznatky invenčně a v přesvědčivě argumentovaných souvislostech. Domnívám se, že tato práce si zaslouží zvláštní ocenění jako mimořádný výkon v rámci studia.

19. 8. 2014